

Сірант Володимир

аспірант

Дуганець Віктор

Д-р пед. наук, професор

Підлісний Віталій

канд. техн. наук, доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет

м. Кам'янець-Подільський

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ФАХІВЦІВ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ХАРАКТЕРИСТИК

Система навчання в закладах вищої освіти – багатогранний процес, який складається з цілого ряду взаємопов'язаних елементів. Відсутність істотного інформаційного зв'язку між напрямком підготовки і безпосередньою сферою діяльності фахівця в виробничих умовах, призводить до того, що молодому фахівцеві потрібно ще чимало часу, щоб адаптуватися до виробничого середовища. І, не дивлячись на досить великий обсяг науково-дослідних робіт в напрямку створення моделі фахівця, які проводилися не тільки окремими вченими, групами, а й науково-дослідними інститутами, зазначені недоліки в системі вищої професійної підготовки фахівців залишилися [1, 2, 3].

У кваліфікаційних характеристиках підготовки фахівців певного профілю, знайшли відображення такі питання:

- професійне призначення (кваліфікація), спеціальність, а також можливі спеціалізації випускника закладу вищої освіти;

- основні види діяльності, або характеристика функціонального напрямку діяльності фахівця;

- об'єкти діяльності, тобто предмети, процеси і явища, на які спрямована діяльність фахівця;

- перелік первинних посад, які може займати випускник закладу вищої освіти;

- вимоги до підготовки фахівця: загальні, світоглядні і цивільні характеристики, обов'язкові для всіх випускників закладу незалежно від спеціальності, знання і вміння у відповідності з отриманою спеціальністю.

Попередньо розроблені кваліфікаційні характеристики представляли собою стандарт, обов'язковий для виконання всіма закладами вищої освіти. Відповідно і навчальні плани, і типові програми з окремих дисциплін, які затверджуються міністерством не дозволяли закладам виявляти будь-яку індивідуальність в підготовці фахівців, так як в цих планах не резервувався відповідний фонд часу. Таким чином, вся нормативна навчально-методична документація була орієнтована на масове виробництво фахівця відповідно до затвердженої номенклатури спеціальностей.

Аналіз кваліфікаційних характеристик минулих років показує, що деякі їх

розділи абсолютно ідентичні, наприклад, розділ, де подаються дані про характер безпосередньої діяльності фахівців різного профілю. Це пов'язано з тим, що дані розділи не відображали якусь спеціальну наукову розробку, а перекочувували в кваліфікаційну характеристику автоматично з інструктивного листа Міністерства і наведених в ньому прикладів. І хоча, в тому ж листі пропонувалося, що розробку кваліфікаційної характеристики необхідно здійснювати на основі всебічного аналізу виробничої діяльності фахівців, невиконання цього припису призвело до очевидного формалізму характеристик. Відсутність дієвого зв'язку з виробництвом при розробці кваліфікаційних характеристик призвело до того, що не виробнича сфера визначала вимоги до випускників закладу різних спеціальностей, а безпосередньо система підготовки кадрів встановлювала вимоги до різного роду фахівців.

Розробка моделі може бути спрямована не просто на її конструювання для фахівців того чи іншого профілю, а на рішення більш глобальних питань. До такого роду питань можна віднести, наприклад, дослідження діяльності певних соціально-професійних груп суспільства, яке може здійснюватися в фундаментально-науковому плані (вивчення процесів соціальної детермінації діяльності) або в прикладному (виявлення каналів і механізмів управління діяльністю).

Модель фахівця повинна розглядатися як основний документ при розробленні організаційної системи підготовки фахівців, на основі якого відображається відповідним чином навчальний план, робочі програми з дисциплін, плани виробничих практик, методична робота викладачів тощо [1, 2 4].

Розробка моделі з урахуванням вищевикладених позицій, безсумнівно, призведе до встановлення тісного зв'язку з виробничим середовищем, який так необхідний для забезпечення якості підготовки фахівців.

Будь-яка продукція в своєму еволюційному розвитку проходить послідовно три основних етапи: проектування, виготовлення і експлуатацію. Аналогічним чином, щоб здійснити професійну підготовку фахівця певного рівня необхідно попередньо виконати необхідний обсяг проектних робіт, пов'язаних з розробкою відповідної нормативно-навчальної документації, в якій основна роль повинна бути відведена проекту – моделі цього фахівця. В подальшому, на основі розробленої проектної документації необхідно організувати відповідний виробничий (навчально-інформаційний) процес, що враховує вхідні дані абітурієнтів, нормованих за деякими мінімальними критеріями і доведення їх до вихідних даних фахівця, встановлених відповідною проектною документацією та вимогами замовника. Виробничий процес професійної підготовки фахівців характеризується великою трудомісткістю з матеріальними затратами та часовими характеристиками. Нарешті, підготовлений фахівець потрапляє у виробниче середовище і, відповідно до отриманої кваліфікації та рівня підготовки, включається в

продуктивні сили суспільства. Період трудової діяльності фахівця є не що інше, як етап його «експлуатації» в смисловому значенні відповідного етапу його еволюції. І якщо на етапі експлуатації вихідні дані (технічні характеристики) технологічного обладнання практично не змінюються, (і можуть змінюватися лише при модернізації), то вихідні дані фахівця постійно поліпшуються з урахуванням накопичуваних навичок, досвіду, спеціальних додаткових освітніх послуг з підвищення кваліфікації тощо.

Як вихідні дані продукції повинні задовольняти споживача, так і вихідні дані випускника закладів вищої освіти повинні задовольнити замовника кадрів. Звідси випливає, що система менеджменту якості продукції в системі вищої професійної освіти повинна набути такої ж значимості, як і в різних галузях економіки.

Отже, формування моделі фахівців враховує кваліфікаційні характеристики та передбачає застосування алгоритмічного підходу з метою формування у студентів умінь приймати обґрунтоване рішення, тобто таке, що враховує всю наявну інформацію, яка певним чином збирається, обробляється та систематизується, візуалізуючи складні системи, встановлюючи причинно-наслідкові зв'язки всередині її та обираючи принципи для прийняття рішення.

Список використаних джерел

1. Дуганець В. І., Бендера І. М. Удосконалення системи підготовки педагогічних кадрів для ПТОЗ. *Професійна технічна освіта*. 2003. № 3. С. 29-35.
2. Дуганець В.І., Бендера В.І. Шляхи удосконалення системи підготовки педагогічних кадрів для навчальних закладів з професійної освіти. *Збірник наукових праць Національного аграрного університету “Механізації сільськогосподарського виробництва”*. Київ : НАУ, 2003. Т. XV. 428-432 с.
3. Підлісний В. В., Семенов О. М., Сірант В. М. Методичні підходи для покращення самостійної роботи студентів з дисципліни «Використання техніки в АПК». *Професійно прикладні дидактики*. 2016. Вип.1. С. 131-138.
4. Підлісний В. В., Семенов О. М., Сірант В.М. Методичні підходи для покращення контролю знань студентів при вивченні спеціальних дисциплін. *Професійно прикладні дидактики*. 2017. Вип. 2.

